

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Undecimu[m] de correctione fraterna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum V

Quod ipm q detractionib delectat. **S**i dubitab quod ho debeat resistere oī de trahēti. cu dicat Eccles. iiiij. **N**ō cōtradicās vbo vtratis vlo mō. qīcī aut alī quis detrahit verbā veritatis dicēdor. **N**ū. q si detractorē scio falsūz de alio dicere possim sibi sic resistere. q enī p vba arguā de falsitate. **S**i aut scio enī verū dicere de alio. tūc nō debedo enī d falsitate arguere. **H** debedo vbi corrigere. de h q peccat fratri detrahēdo. vel saltē debedo ostendere q mihi displicet detraction. **E**t h debedo principalē ostendere p tristiciā faciē. **Q**ui ei detractioni hilare ostendit faciē. facit enī putare q placeat sibi detractō sua. et sic audacior sit ad detrahēdū. **Q**ui aut tristē sibi exhibet faciē. facit enī cīt obmutre scere. **P**rop̄ h dī Prover. xv. **H**ēt qd dissipat plūtias. et facies tristis lingua detrahētē. **S**i h p̄dicta faciūt quidā. **N**ā qn̄ alīq detractores corrip̄int a bone pscie vtris statim rūdēt. **E**go vtritatē dico d isto. et si pīs eēt cui detrahabo sibi i faciē dicere. **R**ūdēt q tales qūl̄ errāt q putat q i faciē alīquē cōuitari leui p̄cītūt. cu tū p̄cītūt clū q detrahēre. vt oīlūz ē de ptumeilla in materla de ira. **S**cō rūdēdū est talib. q nō sufficit ad vitādū p̄cītūt dicere vtritatē. **H** oporet vt debilitis cīt cūstatiūs dīcat fm illud. **N**ō iustū est luste exēqr̄ls. **D**eut. xvij. **T**ertio rūdēt q rap ē apō qsdā detractores. illa eos audere i faciē dicē. q a tergo euomūt.

Capitulū. xj. de correctiō fraterna.

Quia fraterna correctiō preser
vatorē p̄tī suscitatorē. et qz occidit frat
sn elī dīmissiō ut Aug. dīc. Idcirco
nunc tria sunt dicēda de fraterna cor
rectiō. **P**ro qntū noceat omissionē elī
et p̄ficiat eius exercitiū debitu. **S**cō
quō fieri debeat. **T**ertio q̄s ad eam te

Cap. XI

neat. **H**ētum ad pīmū. notandū. p
mo. q fraterna correctiō ē fm docto
res amonitio fris de emēdatiōe del
ctoz ex frātia charitate. **D**f pīmo am
monitio. qz obsurgatio vbi i castiga
tio vbo p̄mit ad platū. **H**āmonitio
q solū verbū p̄mit ad oēs. **D**f etiā de
emēdatiōe delictoz. qz ille finis etē
debet. **D**f ex charitate. ex q. pcedere
debet. **S**cō notandūz q valde pīcu
lose peccant vīnitētes sūse rōnabili
cā fraternā correctionē. qz pīz triplī.
Primo qz sicut loquēdo q̄s peccare
pōt. ita tacēdo. **E**st em̄ vt dī Ecclesiā
stes. iii. **T**ps tacēdi. et tēpus loquēdi.
Dn̄ Esatas. vij. lamētāt se tacuisse dī
cens. **D**e mīlī qz tacui. glo. qz **O**zīā
et alios libere nō rep̄hēdi. **S**cō quia
sci de h terribilitē sentētāt. **D**f Gre
go. **Q**ui p̄ximī mala p̄spicūt et silē
tio p̄tereūt q̄s p̄spectis vulnēb vīz
medicaminis subtrahūt. et ideo mor
tis autores sunt. q vīlnus qd cura
re poterāt nōlūt. **E**t Aug. **T**u vīlnus
fratris cōtēnis. tu enī perirevides et ne
gligis. p̄tor es tacēdo. qz ille cōmitē
do. **T**ertio oēs doctores p̄corditer te
nent qz rens ē cum fure. q scit fūrū. et
nō indicat corrīgēdū. **E**t eadē rōvidet
de participatiōe culūlibet delicti. **C**ū
q tātūs xp̄ha peniteat. sūp hīmī. cu
sci tātē qz h iudicēt. et cu hī oēs mīros
h rep̄utek p̄lēnsus i delictis. dīc bītūs
Aug. **I**nncētēs qppē sī estis si vīos
frēs q̄s iudicādo corrīge potest. **T**ace
do p̄tē qmītīt. **E**t vere nō sūt tales
innocētēs triplīci de cā. qz nocēt sibi
peccāti et socijs. **P**ro noceat sibi labia
polluēdo delicto alieno. vt nō sīt dī
gnū deū laudare. **E**sa. vij. **D**ēm qz ta
cui qz vīr pollutiō labijs ego suz. s. ex
ista taciturnitate. glosa. qz **O**zīā et alios
non correxi. io cu angellis deū lau
dare p̄ merui. ne dicat mīlī. **Q**uare
tu enarras iusticias meas et assūmis te

p 2

stamētūz mēu p̄ os tñū r̄c. Sed o no-
cent ei qui ē corrigēdus. Vñ Augus-
tin ep̄istola ad Hierony. Obsecro te p̄
māstinetndinē Iesu ch̄isti. si lesi te di-
m̄stras misbi. nec me vicissim ledēdo
reddas maluz pro malo. Ledes autē
si tacueris misbi erroē meu quē in fa-
ctis meis. vñ in dlc̄is inueneris. Int̄
pretatue ḡ tot occidim⁹ quot ad mo-
rē ire tepidi ⁊ tacētes videm⁹. Tertio
nocēt socijs q̄ eoz exēplo tacētes idē
pc̄ti taciturnitatis incurruunt. Sicut
etiam econtra pestilēte castigato stu-
lus saplētior erit. si autē corripueris
sapientē. intelliget disciplinā. Prouer-
bix. Porro ex frātna correctiō se-
xplex pōt seq̄ fruct⁹. Primus ē aie
liberatio. Si (inquit Christus) te au-
dierit. lucrat⁹ es animaz frātris tui
Matth. xviiij. Si autē te nō audierit.
saltē lucrat⁹ es aiaz tuā. Vñ. Ezech.
.iii. Tu vo aiam tuam liberasti. scili-
cet postq̄ dixisti lmpio lmpieratē suā
et noluit cauere. Scđs ē diaboli fuga-
tio. Fugit em̄ sicut lupus. dum exclā-
mat. Quo cōtra dicit. Herh. Secur⁹
accedit tēptator vbi nullus timeſ rep-
hensor. Tertius ē pc̄ti cognitio. Fre-
quēter em̄ cōmittēs culpam non ad-
vertit quod fecit. aut si aduertit non
cogitat se malum fecisse. aut si maluz
nō mulū male. Quartus ē cantela d̄
futuris. Quintus ē puritatis augmē-
tatio. Vas em̄ aureū vñ argētū qnto
plus confricoſ tanto magis purificat
Ita boni virt̄ ⁊ religiosi. Et iō intelli-
gētes hoc non ferunt gravit. Ecc. x.
Hir prudēs ⁊ disciplinatus nō mur-
murabit correctus. Exēplum de Au-
gustino qui dixit. Ego senex ⁊ epis̄co-
pus paratus suz ab om̄ibus corrigi ⁊
emēdari. ⁊ illū amicū meū estimō cu-
iū lingue b̄ficio ante diē extremi in-
dicij aie mee maculas tergo. Sextus
est amicie acq̄lito. Quid em̄ religio-

sus correctus interdū ferat moleste in
principio. ad cor tñ reuertēs amicū itel
ligit. **D**īs Prover. xviij. Qui corri-
pit hoīes iuueniet ḡfaz postea ap̄d illū
magis q̄ ille qui p̄ lingue blādīmēta
decipit. **P**ropk ista brūs Aug. quēl-
bet hortat. ad correctiōz fraēnā omel.
.xvij. sup̄ Ioh. sic dicens. **C**uis co-
medit zelo dom⁹ del. nisi q̄ oia q̄ libi-
det quersa satagit corrīgēt et cupit emē-
dari. si emēdare non p̄t tolerat et ge-
mit. nō ē maior dom⁹ tua q̄s domus
vbi habes salutē eternā. si ḡ in domo
tua. ne quersuz aliquid fiat satagis. i do-
mo dei r̄bi salus p̄posita est et requies
sine fine nō debes pati q̄nuiz in te ē si
qd forte ibi quersuz vider̄ cē. **H**erbz
grā. **V**ides fratrē tuūz currē ad thea-
trū. phibz. mone. p̄testare. si zelus do-
mus dei comedit te. vides alios cur-
rere et inebriari yelle. aut talia q̄ non li-
cet p̄petrare. phibz q̄s potes tene q̄s
potes. terre q̄s vales. q̄bus nō potes
blandire. noli tñ q̄descere. fac q̄cqd po-
tes. veniat in mētē fūus ille q̄ absco-
dit talentū et noluit superogare. nūqđ
accusatus fuit q̄ pdidit. et nō poti⁹ qr̄
sine lucro fūauit. **S**ic ḡ fratres mei
nō quiescatis. nolite quiescere lucrari
xpo. qz lucrati estis a xpo. hec Augu.
Ced q̄reres q̄i correctionis frātnē
omissio s̄t pctm et quādo nō. **R**ū. fm
Cho. ij. ii. q. xxxij. q̄ aliquādo ē meri-
toria. Aliquādo pctm mortale. aliquā
veniale. Nam triplicē contingit cor-
rectionē omittit fraternā. **D**uo modo
meritorie. vt cū quis differt correctio-
nē vsc̄ ad oportunuz tēpus. vel ideo
omittit. quia non sperat eoz emēda-
tionē. Hypersimiliter estimat q̄ ex hoc
ppter impatientia ipsi corrigēdi dete-
riores fūaut. aut q̄ aliquād aliud maluz
ex B seqtur pel⁹ q̄s correctio sit bona.
aut ex aliq̄ allia causa r̄onabili. **S**i tūc
omittit ex charitate. tūc omissio ē me-

Preceptum. V

istoria. **Dñ Aug.** i. de ciui. dei. Si ppter ea qd obiurgadis et corripiendis male ageribz parcit. vt oportuni tempus inqrat. vñ elusde ipis metuit ne deteriores ex hoc efficiant. vel ad bonitatem pia erudiendos impediunt alios infirmos et priuēt ac auertat a fide. nō videb eē cupiditatis occasio h̄ p̄filiz charitatis. Et dicis notāter. qn nō sperat emēdationē fratri s̄verisibz putat deteriorationē fore qz peccateret me vel p̄cipere graue odii cōtra me. aut aliō pctm p̄mitteret p̄ qd pelor fieret. qz p̄ primū pctm. Tūc enim nō solū laudabile. h̄ etiā debitū est cessare a correctione. qz ordinat ad bonū fratris. et nō ad malū. Et illud vult scriptura **Dñ uerb.** ix. Et Greg. sup eo dēvī postea ponet. Nisi enim ex correctione verisimiliter melius aliquod pueniret. qz p̄cauent̄ mafosa mala qz odius illius sit malū. tūc est odii quoniam aliquid timendum. Et cū melius bonū ex correctione sequitur qz sit odii malorum. tūc odii malorum est contemndū. In quo casu **Johannes Herodē** correxit ppter edificatoez aliorū. vrvult Chrysostomus. Et sic interdu etiā sancti correxerūt tyrānos sup psecutione xpianorum. cū in scitierū ex hoc odiā magna generari in eos. et aliqui cōsequēter in martyrest in se seq̄ p̄piaz mortē. Scđo p̄tingit correctionem fraternalm omitti cū pctō morali. vt cū quis delinquēt occurrit ē oportūnū tēpus corripiēdi. et sperat ei emendatio. nec timet aliquid aliud malū petus inde puenire. et non ē aliud p̄ns cui ex officio incubat corrigeret. vel si ē p̄ns. negligēt tūc appetat. si tunc hō hmōt delinquentēm omittit corrigeret. forte ppter timorē humanū vel mundanū. vt qz sicut dicit **Aug.** vbi. 5. Judicūt timor vngi aut carnis excruciationē. vel etiā pemptionē. vel aliud tale minus malū qz pctm illius p̄ quo corr-

Capi. XI

gi deberet. tūc vides peccare mortalit. Quia ex quo sperar emēdatōz fratr̄ et omittit corriger. ppter timorē. tūc contēnit diuinū p̄ceptum. Et videtur hmōt quoz omissionē timet charitatis fraterner saluti. p̄ximū p̄ponere. cū tñ sim ordinē charitatis aia p̄ximū plus sit diligēda qz p̄priū corp̄. Exemplum de elemosyna corporali. Videbo hoiem famescētē qz non hz. nec ex se habere pōtrū pascāt. nec appetet aliis illud faciēt. nec potēs facere. ego teneor tālem fūt meā possibilitez nutritre. qd si negligo. peccō mortaliter. et ei occisor reputor. Sic si videro p̄ximū tendētē ad pctm mortale. p̄ qd moreret in aia. et spero ipm posse corrigit p̄ ammounitionē meā. et nō ē verisimile qz se quanq; alia peiora. nec ē aliud qz cū corrigit. teneor ex p̄cepto multo plis ibi uenire aie ne pereat qz corpori in casu pcedēti. **Dñ Greg.** in omel. sup Cū atq; disset **Johannes** in vinculis. Plus est aiam in eternū vñcturā pabulo vbi reficere. qz ventrē carnis morture terreno pane satiare. Vel scirem aliquē esse in pctō mortali. et haberē spem qz emēdare ad correctionē meā. nec timerē aliud peius secuturū. et nō ē mihi verisimile qz p̄ aliū corrigit. aut qz per seipm emēdetur. h̄ qz verisimile i isto pēcato moriat. tūc ex p̄cepto teneor enz corrigerne ne cia moriatur eternaliter. **C**ertio hmōt correcōis omisso est pctm veniale. vides qn timorē cupiditas aliquē tardiorē faciūt ad corrigeundū delicta fratris. nō tñ ita qz si ei constaret qz fratre possit a pctō retrahere ppter timorē vel cupiditatē dimittere quibus in animo suo p̄ponit charitatē fraternalē. Et h̄ mō aliquid etiā viri sancti negligēt corrigerē delinquētes. Et dicis in p̄dicitis notāter. si sperat emēdatio fratris p̄curari p̄ hmōt correctionē. qz finis fraterne correcōis est

emēdatio fris. et ista itētō e fieri debet.
Obi ipso probabiliter timet. quod ammonitionē
ipse frater non recipet. sed ad peccata
labore. nec alio bonū inde pueiret
ut alio p̄ edificatio quod scādaltatī sit. aut
scandalizant verisimiliter. tūc eēt ab hīmōl
correctōe desistēdū. quod ordinānū ad
finē habet rōnēm bonī ex ordīne ad fi
nem. **Dñ Prouer. ix.** Nō s̄ arguere
derisorē. ne oderit te. **Dñ** dicit glo. et
est Greg. Nō est timendū ne s̄ q̄ ar
guis contumelias tibi inferat. sed p̄ po
tius puidendū ne iractus ad odīum
inde peccator fiat. Et vī Tho. vbi p̄ us.
Diligēter puidendū ē ne ex correcti
one sequat odīum ex nra culpa. p̄ p̄ in
discretā correctionē. Si autē sine nra
culpa ad odīum p̄ uocat. ex illo ex q̄ de
beret ad dislocationē incitari. nō est cu
randū. p̄cipue q̄n el p̄ctī in dāminūz
alio p̄vergit. vel etiā demūn sequens.
vel p̄ctī ip̄m est grauius odīo q̄d in
nos cōcītamus. vel q̄n speram⁹ q̄d odī
um paulautūm te p̄escet. et in correctio
sequat. Quia sic dicit Greg. Melius
est odīum ppter deuz q̄ amicita que est
pter ip̄m. Cū em ppter ip̄m amamur
debitores dei sumus. cū odio ppter ip̄m
habemur. debitore eū nob̄ facim⁹ hec
sentētialiter Tho. **C**ancellarius parisi
ensis magis Johannes Gerson tradit
regulas tres in de florib⁹ regulap̄ mo
raliū. Prima. pene sunt restringende
sic q̄ absq̄ vtilitate reipublice vel eius
cui infligit. neq̄ institutus neq̄ institute
exequi deberet. et peccat̄ oppositūz fa
ciētes. vel eas cū instituerint non tol
lentes. Secunda. in omni republiça tolera
ri p̄nit aut dñtvictia. que absq̄ deterio
ri periculo neq̄ corrigi neq̄ extirpari
valēt. Q̄n autē illud ēt q̄n nō. difficile
est sepe impossibile generaliter diffi
nire. nisi p̄t cīcūstatiūs p̄ticularib⁹
inspectis p̄tot sup̄iores et sapiētes de
terminabūt. Exemplū est de meretrici

būs. v̄suris et similiib⁹. q̄ q̄n p̄missiūz
Et ita de p̄cubinarijs sacerdotib⁹ p̄ loco et tpe staret fore esse faciēdū. Ter
tia. Dis error facit ins. ad hūc sensu
vel intellectū et s̄les. q̄ plati et p̄ncipes
sepe aliqua faciūt aut p̄missūt iustissi
me ob errore subditoy cōem q̄ als si
fieret aut p̄mitteretur. ad culpā eos dē
obligaret. **G**ed cū teneamur cori D
gere. p̄ximū p̄ mortalibus. dubitatur
etiā an deveniālib⁹ p̄ctis. **H**ī. Hüber
tus in expositiōe regule bti Augl. De
nītā sunt dispositio ad morale. **S**ed
quedaz sunt dispositio remota. qdam
ap̄inqua. vel rōne multitudinis. sicut
ille qui assidue hīmōl sine numero co
mittit. vel rōne magnitudinis. sicut sūt
aliqua mēdaciāz aliquā detractiōes et si
milia. vel rōne cōexionis cū morta
li. sicut sunt colloquia et impudicuſ vi
sus et hīmōl circa mulierē. Sicut ergo
aliquāvidēs aliquā aliū incidentē q̄ vi
am q̄ quaz credit et statim incurrit
periculū mortis. peccaret nisi retrahē
ret eū. Ita p̄t alliq̄ peccare mortalit
nisi corrīgat frēm de hīmōl ientalib⁹.
que sunt dispositio ad morale et de ra
libus ē peccantia oculoy. **T**enemur
ergo interdū ad correctionē de venia
libus. non inq̄tūvenialia. sed q̄tū ad
mōrale ductiva. sed iste. **Q**uo ad se
cundū p̄ncipale. s. quō fieri debeat fra
terna correctio. **N**orādū et sex in mo
do sunt attēdēda cū maria diligētia.
Naz ibi agit de cura. sicut nobilissime.
que si nō fieri oportet. p̄cīcī sia in per
petuā damnationē. et infiniti boni dei
minister occidit. **M**agis etiā crebo ibi
de bono fame. que est inter regalia bo
num maximū. **Dñ** primo fieri debeat
cū lenitate. q̄ delinquētes sunt quasi
infirmi. **A**d Gal. vi. Instruite hīmōl
in spū lenitatis. **S**cđo cū humilitate.
Sup̄bus em̄ est animus. et ideo cum
quis ei lugbe loquist̄. sequuntur iurgie

Preceptum V

nō fructus. Iuxta illud Proverb. xiiij.
Inter subiectos semper sunt iurgia. Ter-
tio cum copassione. Nō enim est vere in-
sticie indignari peccatorib⁹ sed compati, et
ex copassione eos corrigendo dirigere
ps. Corripere me iustus in miscōia. s.
copassionis. Quarto cū discretōe. qz
aliter sūt corrigēdi maiores. aliter pa-
res. aliter minores. aliter grauita p̄cīa.
aliter lenta. aliter occulta. aliter manifesta.
In oībus obseruādus ē locut⁹ ips⁹ et
oportunitas. qz nō obseruantes qdām
emulationē dei qdēz habet fm aplm
h nō fm scia. No. x. Dñ Herū. Zelū
tuū refrenat scia. s. discretōis. Quito
cū moderamine. Nō enim de festicis p
ximoy sunt trabes faciēti. sic faciunt
illi q̄ docti sunt in culpis alioy aggra-
uādis. ii. Thimoth. ij. Herū dei cuz
modestia corripiente. i. cū debito mō
Est autē debit⁹ mudus. vt pot⁹ semper
culpe allentēt q̄ aggrauent. Cōtra
qz quidā faciunt omni frangere cupiē
tes securi. et ad extinguentū muscas
querūt gladiū. Sexto fieri debet cuz
trāquillitate. Correctio em q̄ sit cū tur-
batus ē anim⁹ freq̄nter ē qdā impatiē
effusio mētēs se correctionē. Exemplū
pz i. Platōe q̄ dixit kno dnz offendēti
Risi eēm irar⁹ te verbarē. Modos
psalatos inuūt vba bñ Aug. fmōe dñt
in monte. li. j. cū inqt. Necessitas nos
cogit aliq̄ē rep̄hēdere. Primo cogi-
tem⁹ virū tale vngviciū habuim⁹. Et
si nūq̄ habuim⁹ cogitem⁹ nos hie po-
tuisse. hoies em sumus. Si yo habuim⁹
mus. tāgat mēorlā cōis infirmitas. vt
rep̄bensionē illā nō odīt h miscōia p-
cedat. H̄ si nos idē viciū habem⁹ in
quo ē ille quē rep̄hēdere volum⁹. nō
rep̄hēdam⁹ illū. h̄ ī gemiscam⁹. t̄nō
illū ad obtēperandū nobis. h̄ ad parti-
ter conāduz inuistem⁹. hec ille. Sed
dubius est. q̄ causa sit q̄ fa cante est in
correctiōe fraterno pcedēdū. H̄. fm

Cap. XII

Tho. vbi p̄ns. Cū q̄s peccat. illō noce-
tie. et si publicabit̄ ēt nocet fame. Et
qz p̄uidēs medicus nitit sanare vnuz
membrū sine lesione alteri⁹. Ideo sic
debem⁹ q̄ fraternā correctionē conari
ad hoc vt sanem⁹ fratris aiam sine le-
sione faine qmuz fieri potest. Et si nō
pot̄ oīno sine lesione fieri. tunc fiat cū
minorī lesione qua fieri pot̄. Herū qz
aia p̄ciosior est fama. Ideo si aliter nō
pot̄ frater sanari. tūc oporet en̄ pot⁹
in tota fama dānificari q̄ publicā de-
nūciationē vt ania salua fiat. Est autē
trībus de causis summe cauenduz in
correctione ne indebitē ledatur fama
peccatis. Primo quia melius est no-
men bonū qz diuitie mīste. Proverb.
.xxij. Ex q̄ pat̄ q̄ aufert famā. plus
nocet qz qui tollit diuitias. Secundo
diuitie ablate possunt restituī. h̄vit fa-
ma. qz forte post dissamatiōz excusam
et nō credere. Dñ bene dīcis in glo-
sup̄ Lucā. q̄ fama ē res lubrica. Sicut
em lubricū elapsum vix rehabet p̄t.
ita fama. Tertio q̄ infamat n̄ solū reū
infamat. h̄ etiam ledit oēs audientes.
sicut q̄ lutu mouet nō solū se. h̄ omnes
astātes inficit. Dñ Ambro. Colera-
biliōres sunt fures q̄ vestes et alia bo-
na rapiunt. qz qui famā. Tuū qz magis
recipiunt. Tuū qz nūq̄ restitunt. Tum
etia qz nō vni. h̄ multis nocet. Dñ su-
per illud Lucā. j. Ad virginē despon-
satam. dīc glo. Maluit dñs aliq̄s de
suo ortu qz de virginis pudore dubita-
re. Ecce qmuz Christus curauit de fa-
ma aliena.

Capitulū. xij. de ordine fraterne cor- rectionis.

Dordine ergo corrigendi dicē
dūm est modo. Obi tria sunt
videnda. Primo quottuplex
est correctio. Scđo qz ordo sit debi-
tus pcedendi in correctione fraterna
Tertio qz ad correctionē fraternā te-